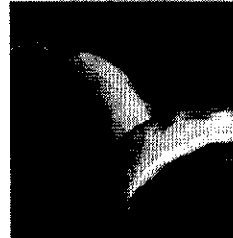


INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING



7504 SEVEN MILE LANE · BALTIMORE, MD 21208

410-415-3755 · INFO@GOIJC.ORG · WWW.GOIJC.ORG



***Purposeful Prayer: Appreciating the Amidah
Mishpat (Justice)***

January 7, 2014

Rabbi Shmuel Silber

This Series is sponsored by:

***Richard Simon in memory of his grandmother,
Elka Frieda bas Chana a'h***



***The Toso Family
in memory of Karyn Toso's father Eliyahu Gershon ben Feivel ha Cohen z'l***



THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חיה ז'ל בת צבי ופרומה עלקא פייגא בת מאיר ופשא לאה ז'ל נח בן אברהם ופייגא ז'ל
תהא נשמתם צרוורת בצרוור החיים

MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE

משפט - Justice

1. שמונה עשרה-משפט (ברכה אחת עשרה)

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבְרָאוֹנוֹתַי וְיִוְעֲצֵינוּ כְּבִתְחִלָּה, וְהַסֵּר מִמֶּנּוּ יְגוֹן וְאַנְחָה, וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה, יְיָ, לְבִדְדָךְ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, וְצַדִּיקְנוּ בְּמִשְׁפָּט. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט.

Restore our judges as at first and our counselors as at the beginning, and remove us from our sorrow and sighing. May You alone Lord, reign over us with loving-kindness and compassion, and vindicate us in justice. Blessed are You, Lord, the King who loves righteousness and justice.

Approach #1:

2. Rabbi Sir Jonathan Sacks (Koren Siddur, 120-121)

משפט Blessing 11: Justice. A prayer for self-government. The "Judges" in the biblical book of that name were not merely judges in a legal sense; they were leaders of the people (Rabbi Abraham ben HaRambam). The prayer for the restoration of judges, following the ingathering of exiles, is thus a plea for the return of national sovereignty. **וְהַסֵּר מִמֶּנּוּ יְגוֹן וְאַנְחָה**. *Remove from us sorrow and sighing*: the plaint of a people who have known the full precariousness of being dependent on the goodwill of others.

3. ברוך שאמר (קל"א)

קשה להבין יחס המשך הלשון והסר ממנו יגון ואנחה לעגין השבת שופטים, כי הלא אין כל יחס ביניהם. וראיתי בס' דמדומי חמה מביא מסדור כת"י ישן נושן, ושם הנוסח תחת הלשון והסר ממנו, "יגון ואנחה" — והסר ממנו, "מלכות יון ורומי". וקרוב לומר, כי שלטו בזה ידי מבקרים (צנזורים קנאים) ומחקו נוסח זה. ומסדרי התפלות מלאו את המקום החלק בלשון, "והסר ממנו יגון ואנחה". ויתכון שכווננו בזה כנגד הצער והיגון שסבבו המלכיות ההן לישראל בזמניהן, כנודע בקורות דברי הימים.

Rabbi Baruch ha-Levi Epstein (1860-1941) was a Lithuanian rabbi, best known for his Torah Temimah commentary on the Torah. He was the son of Rabbi Yechiel Michel Epstein, rabbi of Novarodok and author of the work Arukh HaShulkhan.

Approach #2:

4. ברוך שאמר (קל"א)

ואמנם נוכחתי, כי אפשר לקיים הנוסח כמו שהוא לפנינו בעיקרו ויסודו, וזה עפ"י הגמרא דשבת (קל"ט א'), אם ראית דור שצרות רבות באות עליך, צא ובדוק בדייני ישראל, מפני שמעוותים הדין, עיי"ש. והלשון צרות רבות יתבאר עפ"י מה שאמרו בשבת (ל"ג א') בעון עוות הדין חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא, ע"כ. וכל אלה מרומזו בלשון כולל צרות רבות שרמזו בגמרא שבת (קל"ט א') שהבאנו.*

וזהו כונת נוסח התפלה השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחלה, והיינו צדיקים וישרים כמו שהיו לפנינו, ולא יעוותו הדין ולא יסבבו צרות רבות, ובוה יסורו ממנו יגון ואנחה הבאים לרגלי דיינים מעוותי דין. — ולפי זה מתאימים יפה הלשונות.

Approach #3:

5. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ו עמוד ב

רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אסור לבצוע, וכל הבוצע – הרי זה חוטא, וכל המברך את הבוצע – הרי זה מנאץ, ועל זה נאמר בצע כרך נאץ ה', אלא: יקוב הדין את ההר, שנאמר כי המשפט לאלהים הוא, וכן משה היה אומר יקוב הדין את ההר, אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום, ומשים שלום בין אדם לחבירו ...

6. העמק דבר שמות יח:כג

דהיינו שלא היה עושה פשרות. וצריך להבין מה ראה משה רבנו לעשות כן. שמשה רבנו בחכמתו הגדולה היה מהיר משפט, שלאחר שהיה שומע טענות הצדדים, מיד היה יודע עם מי הצדק, ולכן לא היה יכול לעשות פשרה כי ידע עם מי הדין. על פי זה פירש את הפסוק (שם) 'וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום', כי לאחר שיתמנו עוד דיינים והם לא ידעו מיד לפסוק הדין אלא יטו לעשות פשרה, ולכן יבוא העם בשלום כלומר, בפשרה.

7. טור חושן משפט הלכות דיינים סימן יב

ומצוה לדיין להתחיל להם בפשרה שיאמר במה אתם רוצים יותר בפשרה או בדין: אפילו אם שמע דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה כל זמן שלא גמר הדין לומר פלוני זכאי ופלוני חייב אבל לאחר גמר דין אינו יכול לעשות פשרה ומיהו אם יש שבועה ביניהם רשאי לעשות פשרה ביניהם אפילו לאחר גמר דין כדי ליפטר מעונש שבועה: וכל דיין שעושה פשרה תמיד הרי זה משוכח ועליו נאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם איזה משפט שיש בו שלום זו פשרה:

Rabbi Jacob ben Asher was born in Cologne ca. 1269 and died in Toledo ca. 1343.

8. שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן יב

מצוה לומר לבעלי דינים בתחלה: הדין אתם רוצים או הפשרה; אם רצו בפשרה, עושים ביניהם פשרה.

Rabbi Joseph ben Ephraim Caro was born in Toledo, Spain in 1488, and died in Safed in 1575.

9. נתיבות המשפט חידושים סימן יב ס"ק ג

(ג) או הפשרה. ומצוה להסביר להם שירצו בהפשרה. סמ"ע [סק"ו].

10. דברים פרק א

(יז) לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרבוני אלי ושמעתיו:

You shall not favor persons in judgment; [rather] you shall hear the small just as the great; you shall not fear any man, for the judgment is upon the Lord, and the case that is too difficult for you, bring to me, and I will hear it."

11. תרגום יונתן דברים פרשת דברים פרק א פסוק יז

(יז) לא תשתמודעון אפיין בדינא מילי זעירא הי כמילי רבא תשמעון ולא תדחלון מן קדם עתיר ושולטן ארום דינא מן קדם יי וחמי כל טומריא ופתגמא דיקשי מנכון תקרבוני לותי ואשמעינייה:

12. כתר יונתן דברים פרשת דברים פרק א פסוק יז

(יז) לא תכירו פנים במשפט דברי קטן כמו דברי גדול תשמעו ולא תיראו מן לפני עשיר ושליט כי משפט מלפני יי ורואה כל נסתרות, ודבר שיקשה מכם תקריבו אלי ואשמענו:

13. נתיב בינה (320)

„פירושו הפשוט, התועים

יישפטו על דעתך ולא על דעת אדם, כי האדם יראה לעינים, אלא על כרחך משפטו לפעמים משפט עול, לכן אתה יודע המחשבות תדין את התועים ולא אנחנו” (עמ' 108). הן רשי וכן רבנו יונה מביאים פירושים המצביעים על

14. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכז עמוד ב

תנו רבנן: הדין חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים. ערב יום הכפורים אמר לו: תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו: אין לי מעות. אמר לו: תן לי פירות. – אמר לו: אין לי. – תן לי קרקע. – אין לי. – תן לי בהמה. – אין לי. תן לי כרים וכסתות. – אין לי. הפשיל כליו לאחוריו, והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו. אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות במה חשדתני? – אמרתי: שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך, ולקחת בהן. – ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת לי אין לי בהמה במה חשדתני? – אמרתי: שמא מושכרת ביד אחרים. – בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי קרקע במה חשדתני? – אמרתי: שמא מוכרת ביד אחרים היא. – ובשעה שאמרת לי אין לי פירות במה חשדתני? – אמרתי: שמא אינן מעושרות. – ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות במה חשדתני? – אמרתי: שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. – אמר לו: העבודה, כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדרום התיירו לי כל נדרי. ואתה, כשם שדנתני לזכות – המקום ידין אותך לזכות. תנו רבנן: מעשה בחסיד אחד שפדה ריבה אחת בת ישראל, ולמלון השכיבה תחת מרגלותיו, למחר ירד וטבל ושנה לתלמידיו. ואמר (להן) +מסורת הש"ס: [להם] בשעה שהשכבתיה תחת מרגלותי במה חשדתוני? – אמרנו: שמא יש בנו תלמיד שאינו בדוק לרבי. – בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני? – אמרנו: שמא מפני טורח הדרך אירע קרי לרבי. – אמר להם: העבודה, כך היה. ואתם, כשם שנתוני לכף זכות – המקום ידין אתכם לכף זכות. תנו רבנן: פעם אחת הוצרך דבר אחד לתלמידי חכמים אצל מטרוניתא אחת, שכל גדולי רומי מצויין אצלה. אמרו: מי ילך? – אמר להם רבי יהושע: אני אלך. הלך רבי יהושע ותלמידיו, כיון שהגיע לפתח ביתה חלץ תפיליו ברחוק ארבע אמות, ונכנס ונעל הדלת בפניהן. אחר שיצא ירד וטבל, ושנה לתלמידיו. ואמר (להן) +מסורת הש"ס: [להם] בשעה שחלצתי תפילין במה חשדתוני? – אמרנו: כסבור רבי לא יכנסו דברי קדושה במקום טומאה. – בשעה שנעלתי במה חשדתוני? – אמרנו: שמא דבר מלכות יש בינו לבינה. – בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני? – אמרנו: שמא ניתזה צינורא מפיה על בגדיו של רבי. – אמר להם: העבודה, כך היה. ואתם, כשם שדנתוני לזכות – המקום ידין אתכם לזכות.